

Властимир Станисављевић Шаркаменац

РАДОСТ

ЈЕ ПРАВИ СТИМУЛАНС У ЉУДСКОМ ЖИВОТУ (Макаренко)

Мом ујка-Бранку

С помрачене ливаде, у наглom пробијању сунца и у најави скорашњег разведравања, бикови су се подизали са траве и поскакали на већ раније поустајале краве. Опште осећање ведрине и потребе за парењем изазвано је чеканим сунцем, и чувар стада могао је бити сигуран да ће ове године бити доброг *йрийлода*.

Да ли сам ја, помоћник свога ујака, стварно задуженог код салашког *колхоза* за крупну *мареву*, био истински захваћен питањем приплодности у свету и у државном добру Салаш, за шта је мој ујак одговарао, не знам, али сам свакако био ганут сликама. И врло радостан. А не бих да тврдим да ме оне нису и стимулисале: био сам *йинејер* и ђак учитељске школе, па већ сам знао за размножавање. Чак сам и повезивао све то, тај чин продужетка врсте, са радосћу која се субјективно краде за себе док све остало припада општости.

У школи сам имао наставника ликовног, руског *делоардејца* именом Терентије Џигин. Поред сликања и цртања често је замењивао наставнике руског језика јер га је знао, разумљиво, боље од њих. Једном ми је доделио један посебан задатак – да на већем формату *йорйрејиа* (који је могао бити 1,2x1,8 метара) нацртам-насликам портрет А.С. Макаренка, користећи ону чувену методу „МРЕЖИЦЕ“ која се постави (исцрта) преко постојећег модела, илустрације или слике из уџбеника, и према истој *квадраној мрежици* која се уцрта и на задано платно, обради се сваки квадрат, верно копиран, са дате „матрице“. Професор је имао неку малу „фотку“ из руског уџбеника који је донео са собом из Одесе, одакле је стигао у Југославију касних 30-тих год, кад му је у Неготину умрла мајка Русиња која бејаше пак стигла са мужем већ после Октобарске револуције.

Терентије је рођен у сам освит 20-ог века у *Заши-*

верску (Индиирка) међу последњим житељима (последњим рођеним) јер је то место однето са карте постојања већ крајем 19. века због епидемија *великих боиња* које су један век пустошиле у верхојанској и додирним областима. Становници су се све више проређивали, и да није било тако уносног занимања убијања и употребе топлих крзна свих животиња тог хладног поднебља, град-фантом би нестало и пре, овако захваљујући преостајању *острој*-зида прве тврђаве, (1639.) људи су још остајали рад истребљења животињског света, до 1920. г. Све смо то знали од Џигина. Он је потицао од старе породице Слепцова који су последњи напустили град-сабласт, кад је и Џигин пошао на школе у Новосибирск, па у Москву и Полтаву где му је (он каже да је имао среће) предавао, а и био васпитач сам А. С. Макаренко. (Када смо нешто доцније, у старијим разредима школе, добили и предмете *йедгоија* и *мейодика*, тад је било јасно зашто је проф. Терентије хвалио срећу и обожавао Макаренка који је напросто био див школских наука и појам учитељства.) Лично се сећам шта је Терентије говорио: да је Макаренко најгорима у разреду или у групи давао да буду најодговорнији за дисциплину у одсуству учитеља, јер је то код изабраног стварало потребу да први буде добар и пристојан, како би га остали слушали и следили.

Професор Терентије је са некима од нас ученика развијао навику да с његовом рођаком, братаницом Јевдокијом, размењујемо писма, како бисмо боље научили руски, а она је остала да живи у Полтави (*М. Горки 22, близу Окрулој сквера*). Био сам професору најоданији (само у мојој неоствареној жељи да сасвим добро научим руски) и написао највише писама из Србије.

Неки период, у *Информдировска времена*, писма нису *радила*, то није било у моди. Но, као *дигл*. професор руског у једној београдској гимназији, спремао сам се за туристичку *дестинацију Кијев-Москва-Лењинград*; нови председник Никита Хрушчов већ бејаше походио Југославију. Рекох да сад напишем Јевдокији једно много *йисменије* писмо. У хитном одговору ми је

наредила да, пошто остајемо по три дана свуда, па и у Кијеву, узмем воз и скокнем до Полтаве, адресу знам. Обилазак *Кијевске лавре* мало ће трпети због тога, али тако мора бити. Желео сам да сусретнем Јевдокију.

У Кијев смо стигли из Лењинграда, авионом који је са 10 хиљада метара пратио низводни ток Дњепра, одакле се овај видео као плавичасто-светла трачица, попут неке живе водене пантљике, кривудава, дабо-ме, али са те висине је деловало као да је директно следимо, у *сџоју*, по сваком од тих меандра, а ишли смо строго право.

Нисмо могли да имамо оно исто осећање као и кад смо улазили у Лењинград, који уме посетиоцу да уђе, као на превару, „полако и врло неосетно“, што би рекао Сергеј Довлатов(:), „потуривши најпре избледело зеленило, па тек онда бучне трамваје и мрачне зграде од цигле са ту једва препознатљивим неонским дрхтавим словима“, него смо Кијев видели, по ведром и прозирном дану, најпре обично као цели камен агломерат унутар којег се видно и јасно издвајао комплекса *Пешчерске лавре* која нам је била понајвећи туристички залагај.

Воз је заиста прогрувао брзо раздаљину од Кијева до Полтаве (нешто више од 300 км), толико брзо да се за све време нисам могао сетити шта то „С“, по оцу-средње слово, означава *Макаренку*. Ја сам од моје израде онога портрета знао да је поднаслов гласио „А.С.Макаренко“. Знао сам и да му је име Чеховљево – Антон. Али то по оцу – никако нисам могао да се сетим. Додуше, није мало времена прошло од мог матурирања, одласка на даље студије, па и смиривање хладног рата – до чувеног пољупца Хрушчова и Тита. Заборавило се. Али тај упорни покушај да се сетим средњег имена је помогао нечем много важнијем: помисао на могућу милицијску контролу у возу, јер ја сам свесно ризиковао та три сата излагања некој непријатности, саопштавајући групи и водичу Галини-*Гали* да се нешто не осећам добро и да ћу остати у хотелу. А пошто сам с њоме почео да склапам пријатељство још од кад смо код *Чоја* ушли у С.С, она ме не би, и да је установила моје одсуство, пријавила, јер сам на то спремио моју сапутницу из Београда – да јој открије, ако је већ уочено, и објасни да сам „морао“ да видим некога у Полтави, те да се брзо враћам. И прво

што сам упитао, пре и него сам се са домаћинима, на адреси *Максим Горки 22*, поздравио: *Шџа је средње име Макаренко?*, тог истог часа, како то понекад иначе и бива, сетио сам се., па пре него да добијем одговор, ја ћу углас викнути са оним ко ми одговара – *Семјонович!* Да, била је то моја кореспонденткиња Јевдокија Федоровна Слещова.

Иако жене, кажу, брже старе од мушкараца, неправедно је било угледати Јевдокију у стању као да ми је била тетка, јер разлика у нашим годинама то ипак није допуштала, а она је чак и више од тога – временско изгледала. Права *бабушка*. Свеједно, то нам није ускратило да се ја добро, и још један пут више, распитам и сазнам боље о двома стварима које су ме много интересовале, а које смо ми и у писмима одраније тачињали, и ја ту добијао одговоре. Били су то Макаренко и Зашиверск. Она је такође била учитељица и о овој педагошкој легенди, у чијем му је граду започињања каријере и службовала, имала ми је много шта *расказивати*. Са великим занимањем и интересовањем сам пратио сваку реч и гутао све што нисам знао. Поред тога ту је био и педагошки институт *А.С.Макаренко*, па смо могли да дођемо до многих раритета. *Педагошка њома*, као дело које је значајније од дела *Заставе на кулама* потпуно ме је *прећурило* јер се по-казало да би у школама могао да постоји још један предмет „*педагошка логика*“, а не само *педагогија* као практично корисна наука, и *методика*. За Макаренка методика система васпитања има за циљ да „створи човека који воли друштво и којем је он као такав адекватан. Међутим, он ће током тих најславнијих му педагошких година, око 1930, доћи тада у супротност са тоталитарним системом којег тај степен хуманости између друштва и *соло*-појединца није интересовао, па ће сва Макаренкова педагошка достигнућа у Совјетском Савезу бити разорена од стране режимских теоретичара као што беху Гончаров и Скаткин: све мање се сматрало да је *радоси најјачи сџимуланс у људском животи*у.

А оно што ће ме највише обрадовати (да се и овде у Полтави знало за моје уметничке склоности) биће то што ме је Јевдокија, кад смо угледали у *Инсџију*-*ју педагогије* онај исти портрет Макаренка са каквог сам ја давно „прецртавао“ његов лик, питала, да ли у учитељској школи у Неготину још на зиду у ходнику стоји и мој исти такав портрет Макаренка, јер стриц

joj je o tome i писао, барем десет година по мом одласку на филолошко-руске студије. Био сам одушевљен и одлучио да, чим се вратим у Југославију, ја одем у свој крај и то проверим.

О Зашиверску сам могò, ништа мање и ништа мање интересантно, да чујем од Јевдокије јер је она држала чврсту и сталну везу са чињеницама и стањем у том „непостојећем“ граду, из ког су њени преци последњи пошли (1920.), као што је сестра њеног деде, по којој је и добила име – а баба се је звала Јевдокија Федоровна Слепцова која је опет случајно имала и оца истог имена као и моја *домаћица* Јевдокија.

Нестали град *Зашиверск* је основан од козака који се ту, у прекиду ратовања с Јакутима, 1639. склонилише у зимовник у виду прве тврђаве са огромним *осирої-зидовима*, под којима се становало. *Шиверск* је *брзак*, на руском, а пошто је град постављен иза (за) брзак на реци *Индијирци*, онда је јасна етимологија његовог имена. Имао је 500 становника који су били у амбарима (врсти огромних кућа) и бавили су се углавном риболовом и лов-крзнарством. Кроза њ су пролазили и пловни и копнени путеви (Јакутск до Колиме). Прва *куја*-богиње походила га је крајем 18-ог и трајала стотину г, да би га 1883. потпуно поморила. Последњим становницима празнио се до 1920. Као такав узимао се често за тему у књижевности (па и ова прича није лишена те грабежљивости), а у текстовима се јавља као „*Зайоларна, јакујска ПОМПЕЈА*“. Последње сачувано до краја 20-ог в. су били звоник и *Сјаска црква*, премештени тада у музеј у Новосибирску. Једино се „беле ноћи“ и околни четинари на додиру с тундром нису никуд одселили. Нити се место постојања икад преместило. Град је био сакривен под гребенима *Верхојанска* и имао је најчудније везе са светом: лети реком *Индибирком*, рибљивом и пуном брзак, а зими саоничким путем *Јакутск-Колима* и понеком шумском стазом која је места на по 300 км „повезивала“ имећу *Јане* и *Колиме*, а пут, на коњу, до *Јакутска* трајао би по 3-4 месеца – лети. У најразвијеније доба град је имао до 1000 становника и до 50 прогнаника у *Сибир* од стране власти или добровољно самокажњених, због почињеног злочина и због трагично апатичних, самоосуђујих људи, који су у стању и себе да прогнају.

Јевдокија ме је сад отпратила до *Кијева*, да би се уверила како ће све да се заврши с туристичком гру-

пом, чију су маршруту тад совјетске власти пратиле у *сјоју* и контролисале, а, дабоме, и да упозна моју сапутницу из Београда, с којом ћу се по повратку венчати, сад кад смо се обогатили тако једнаким искуством.

Пре поласка из *Полтаве* купила ми је књигу коју нисам имао, а желео сам – *Макаренкову, Пегајошку љојему*. Унутра, међу страницама било је и једно писмо које је написала покојном стрицу *Терентију*, да га оставим, кад упалим свећу на његовом неготинском гробљу, негде скровито, уз сокл споменика или уз *кадионицу* (обичај који се више упражњавао и у Русији и у Украјини).

Опет смо већи совјетски град, *Кијев*, напуштали из градског миљеа и опет нам се град постепено-неосетно губио из пажње, као ситост из утробе, полагано и на превару. Најпре је престао онај зенитарни, небески сјај сунца разблажен у ведрини дњепарске светлине, са силним звонцима и кулама целог тог *кијевског плаветнила*, као да су га ти звоници и усисали да би га пренели на мноштво *јолијелеја* у којима смо се отапали три дана (ја, један дан мање), па су за торњевима понестајале и зграде великих прозора, и то од најсивље цигле коју сам икада видео, да бисмо наједном кроз прозоре сагледавали последње градске, периферне узерице, после којих је чекало, широко као погача и зелено као с хлебом, руско поље што живот значи. На *Чоју* су нас чекали аутобуси за Југославију. Ту смо платили строгу царину, а ја тек за један тежак и гломазан *шрафшиук*, чију сам визију носио у себи и очекивање да га једном имам – од детињства, из *ковачнице деда-Алексе-Цијанина*. Да нисам имао причу да инсталирам кућну радионицу и да такве *менјеле* одавно *сањам*, можда не бих ни „прошао“, али тај драги предмет, ево, имам и до данас, кад после 50-ак година од догађаја, пишем ове редове о томе. Он никако није могао да нестане из мог власништва. Имам га, а да за њега нисам платио *ни марјеш митја* (царине), јер су цариници били разнежени мојом (дечјом) причом о љубави ка таквом предмету.

У возу, кад смо већ били препуштени сами себи и својим разноћудим мислима, имао сам прилике да започнем читање књиге *Пегајошка љојема*, којој сам увек претпостављао (по важности и садржини) књигу *Застјаве на кулама*. Ако сам напред помињао неколике школске предмете везујуће за специфичност *учићелъ-*

ској занайта, као што је, за разлику од знане лоџике, сада, у *Поџми*, откривена *џедајошкa лоџика*, и други, онда сам, зачудо био спреман да откријем и још један – *џсихолоџија*. То је зато што је у причама што их овде износи Макаренко било толико топлине и људског саосећања за младеж која је пошла погрешним путем да су те приче деловале више ко и литерарно штиво него потврда педагогове веште праксе у подизању деце, и то адолесцената, бољеређи, *џинејцера* који су били у беспризорности или близу, обездушности, а које је та наука педагошке *џсихолоџије*, *џедајоџије*, *лоџике* и *методике* враћала на степен спасене, уздигнуте и отргнуте деце, какву је совјетско друштво могло без зазора да прими у своје сегменте. А можда је Макаренко овако топле приче „производио“ и зато што их је – то је сасвим извесно – писао да их прво погледа његов најобожаванији писац совјетске књижевности – *Алексеј Максимович Пешков*, зван *Максим Горки*.

Макаренку је била најбитнија теза *џаралелној деловања* што потпуно обезбеђује слободу васпитаника који је субјект у процесу чији је циљ бити васпитан за колектив, али и имати своју личност и индивидуалност, што ће се средином 30-тих година 20. века разићи са Стаљиновом антихуманости, када ће (на срећу да то није доживео као пораз) умрети и *Горки* (1936.), а две год. за њим и Макаренко, и што ће опет вратити васпитаника под онај циљ да једном коначно буде само *џрафић једној уиџраној друшћива*, *када нас безлична џомила не може никако зарадоваћи својим иџноранћсћивом*.

Писмо из учтивости нисам хтео да читам, иако је тек пресавијено на четворо само стављено међу листове књиге. Имао сам књигу, и могао сам одолети својој неучтивости која ме је нагонила да видим шта је *Јевдокија Федоровна Џигин* то написала мртвоме стрицу – шта је могла да напише, уопште. Мада ми је она рекла да писмо обавезно прочитам и то ако буде прилике – полугласно – на гробу кад се прекрстим уз помињање њенога имена и положим папир негде скровито и на суво, евентуално притиснем грудвом земље.

*

По повратку из Совјетског Савеза нисам баш одмах могао лако да отпутујем у свој крај – у *Неготинску*

крајину. Требало је прво да се ова, у току, школска година заврши, па да угледам своју учитељску школу која је била на путу да прерасте у *џедајошкy акадџмију*. Постојале су још неке сметње које је требало уклонити код централних педагошких и просветних власти, па да се ово оствари.

Прво сам, са књигом, похитао у ходник на другом спрату, јер испред музичког кабинета, негде на зиду, десно од улазних врата некада је стајао мој портрет Макаренко. Није га било. Отишао сам дубоко у дно ходника и нигде га нисам открио. Да ли је уопште читав, помишљам после тридесет година. Било је око 14 часова. Јутарња смена је отишла, а поподневна још није дошла. Угледах над вратима некадашње канцеларије директора *Аце Мијалковића*, пише: *ПЕДАГОЗИ*. Значи, ту могу да нађем некога од њих. Сигурно чекају ђаке за поподневне часове. Куцнух и уђох, мало дрхтећи, јер сам знао да ћу овде барем имати одговор на питање о том портрету: ако се совјетско гледање на васпитање запуштених већ донекле променило али није гледање на Макаренко. Нешто ће знати да ми кажу. Он је величина и даље у овим наукама, а коју признају људи ухваћени једним именом које је истакнуто изнад врата која управо отварам – *ПЕДАГОЗИ*.

И ту настављам да дрхтим јер наспрам врата – крај уличног прозора, одмах уз стакло виси *мој џорћиретћ*. Одмах сам га препознао. Као да сам му видео ону *мрежицу* преко лица. Протресџ сам се. Лево, иза врата, за првим од два стола седи дама с наочарима и још увек не диже поглед. (На крају је реченице, ваљда.) И то прође, *удари* тачку и диже главу: *А Ви, одакле?*

– *Из Педајошкoј инсћићиућта „А.С.Макаренко“ у Полћави*, и она ту одбаци оловку да се чу оштар удар о сто, те одмах затим упути поглед прво на Макаренков портрет, па онда ка мени:

– *Како из Инсћићиућта, у Полћави?* Потврдих тај мој пут, и замолих да објасни чије је „мајсторство“ овог портрета, те додах да сам ја само због тога дошао. Пошто се представи као *Нина Михајловић Џигин*, све ми рече:

– *Порћиретћ је урадио један добар ђак ове школе из џрошлостћи, док је мој оџац био настћавник ирћћања у овој школи, а био је заљубљеник у дело Анћиона Семјоновича Макаренко. Ученику је за овај рад дао две џодишње најдоље оцџне – 5 (џећ) – и у џрећем и у че-*

тврђом разреду. Говорио ми је да ученик није био баш најмирнији ђак и да је чак био мало проблематичан и својелав. Али кад му је дао овај неседичан (сликарски) задатак чекао је да види шта ће бити појом. Рачунао је на велику РАДОСТ код штићеника и на његово велико смиривање хипер-активности у њим годинама. Кад је видео да се ученик смирио и пре истека радова на портрету, мој шта се, како се увек хвалио, радовао више од свој ученика, тврдећи да РАДОСТ код једног човека рађа РАДОСТ код другог и да то иде у крућ, као велики, можда и „највећи, стимуланс код људи“. А, назиће ово што сам рекла последње и наласила, о стимулансу, то није штаино – то је Макаренко.

Портрет је стајао у ходнику. Кад су хтели да га баце у јојачању хладнога раја, директор школе Миљковић је тада одобрио да га однесу у његову канцеларију – то је ова соба. А кад је постала соба професора Педагогике, наравно да је огаће никада нисмо исцелили. Ако Вас већ интересује име ученика-цртача, наћи ћу штаину свеску овде негде у фиоци и рећи ћу вам га, сад.

– Не драга моја тосио! Ја ћу Вама поклонити ову Макаренкову књиу, зашто Вам рекох да долазим из Института. Њу сигурно имаће, али ова је на руском. Знаш да као кћер Џинин говориће и читаће руски на којем, бар мислим, немаће ово издање. А ако прочиташе „посеју преко посвеће“, знаћеће и име онога ко Вам је поклања, а то је и име цртача. Нека Вас не буну што је ово посвећа „број 2“ јер у првој посвећи мени ју је поклонила ваша сестра од сестрица Јевдокија Федоровна Џинин, код које сам био тоси и тек сада допричах тај део са Јевдокијом, који сам у почетку циљано изоставио.

Накнадно грљење и објашњење непознатог јој дивног дугогодишњег дописивања с Јевдом тек је следило, до туре пића у недалеком кафићу. Ту је „пао договор“ и за сутрашњи заједнички одлазак до татиног и маминог гроба.

Знао сам ја месташце на благом уздигнућу конфигурације гробља, то су, због неколико дрвета, звани борје и оморје, али гробља се држе увећају него ли урбани градови. А кад има ко да очувава старе гробове, тад је због густине и теже пронаћи неки гроб. Али овај пут око тога није било муке.

Нина нам је указала на његов положај, и на моје објашњење да Јевда жели да уз паљење свећа прочитам и њено писмо, она се сагласила да га и она чује (па сестра је тако хтела). Дадоме, читао сам на руском, полутихо – као да читам молитву:

– Драги сестрице и сестрина Олиа,

можда вас ово писмо неће никада наћи, јер сам ја зајочела усред њених година које нас окувају – „информдировске године“ и хладноративовски окви. Писмо сам зајочела кад је умрла мама, а за њом је убрзо умро и мој драги шта, ваш драги и девер. Умро је одједном, изненада, као да се само искрао од нас, неопажено и тихо. Али, сестрице Терентије, заиста је штако био здрав, да је све своје зубе однео са собом на онај свет. Ти знаш да смо сви ми родом из Зашиверска имали добре зубе, рећко је ко извадио њонеки. Мора да је то последица живога наших предака око рибљиве Индијирке. А како ми је сестрина једном давно писала, ни ти ниси имао проблема с тим, ломио си, каже, цело живога, и у каснијим годинама, кошћуњае орахе.

А онда се десило нешто на моју велику РАДОСТ. Ти си је вазда давао на прво место као психолошку дајност човеку. Нисам мола ни да ти лепо објасним колико сам се радовала кад сам постала савешник у Педагошкој академији „А.С.Макаренко“ јер су писма прешала да се размењују, а добро знам да би ти због тога још и већу РАДОСТ показао, али ле чуда, имао си једној правој ученика који је добро знао руски и једној се дана јојавио на мојим вратима, да га разведем Академијом, ја сам мола да ти ујутим ово писмо, као да си жив. Ојрости ми мој ЧИКА-ТЕРИ, како си настојао да те зovem. Ево, срећом „информдировска криза“ је сасвим прошла, ја ће и овај „хладни рај“, писмо је стило, а што бар то знам сигурно, да ти за мене ниси умро, ево, ја се надам да ти ја твој добри ученик управо сад чита...

Нинине сузе пре су могле да погасе свеће, него да уквасе поново, на осморо пресавијено писмо, и она га је тако четвртастог ставила на погодно место иза кадионице свећа, покривајући га мало понеком грудвицом земље да под њом као и његов прималац остане дуже. Још по једном смо се обоје прекрстили и пољубили камен Олге и Терентија Џигина и покушали да бар приметимо шта је то у гробљанској алеји која води у град, сада другачије него што смо то уочавали кад

смо долазили. Скоро ништа није било, сада, другачије, напротив, готово је потпуно исто као да су живот и смрт такође једно исто. Можда и јесу кад има неког живог да се сети умрлог.

*

Имао сам још једну РАДОСТ да оћућим у Нејо-ћинској крајини, па да се вратим: да видим свог ујака, којем сам толико година помагао као млађи у чувању државнога стада крупних папкара у колхозу.

Прво, није се то више звало колхоз, већ Салашко њољојривредно добро „Дивораг“; (име нема етимолошку везу са радом као организованом утрошку снаге код човека, а нарочито што рад није баш увек „диван“; то је заправо особено име једног званог места у околини Салаша, где су се налазиле парцеле за обраду. Кажу да је раније егзистирало и као лично име за људе-мушкарце). Значи времена су се променила.

Ујак је прележао мождани удар, али није био ментално деградиран, Доказао је то кад ми је рекао: *Сећаш се кад си ми, ко ђак, њомајао у чувању ојромној сјада од ѡреко сјаоћину јоведа, како си се баш једној дана, кад се најло разведрио влажан и облачан дан, а био је један мај, кад су волови ѡоскакали на већ сјремљене и ѡочучнуће краве, како си се усхићио. Ја баш ѡакву РАДОСТ нисам никада био видео ни до ѡада ни ојада.*

Сад замисли, у јесен и наредну зиму добили смо ѡолико ѡелади да су из мноћих добара широм Србије долазили, а било је и новинара из „Швајске“; да виде какво се ѡо чудо дојодило и зашћо је до ѡоја дошло. Мене су ѡврго исћићивали, као да сам ја „нешћо био крив“.

На крају сам им рекао да се мој сесћрић Лале, који ми је ѡри ѡоме ѡомајао, да их сачувам и одржим на броју, највише радовао. Чак је желео да ја одем кући и да их он сам ѡази до краја дана, шћо сам ја и учинио. А, да знаш, Лале, ѡо шћо се ѡо сјадо ѡада „зайаћило“; зайаћило се, никад се више није умањило, само се увеличавало. И данас ѡосле ѡол`ких деценија оно је ѡобедничко у Источној Србији и шире.

Вратио сам се у Београд и све време пута осећао неки сћимуланс за нешто ново. Нисам знао шта је то: али тада сам одлучио да кренем некуд у неки нов живот. И заиста, стигох до Париза, да бих се у једном повратку Београду, затечен самоизолацијом због *коронавируса* сетио ове приповести и записао је, посвећујући је мом ујаку Брани који само неколико месеци пре тога оде к небеским ливадама да се тамо задужи за неко Божје стадо са мирнијим воловима, те му ову причу с разлогом и посвећујем.

17. мај 2020, недеља, касно вече, Београд